

ارائه مدل کسب‌وکار خدمات آزادکاری انتخابی برای کتابداران

مقدمه: امروزه فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی کسب‌وکارهای سنتی را متحول کرده و روش‌ها و ارزش‌های جدیدی را خلق نموده‌اند. علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز دستخوش تغییراتی شده که نیازمند استفاده از مدل‌ها کسب‌وکار جدید برای حفظ بقا، پیشرفت و کسب درآمد کتابداران است. از این رو فرصت‌های شغلی متنوعی مانند آزادکاری برای دانشجویان، دانش‌آموختگان و متخصصان وجود دارد که توجه به آن‌ها شرایط را برای بهبود فضای کسب‌وکار در این رشته فراهم می‌کند. هدف نهایی پژوهش حاضر، ارائه مدل کسب‌وکار خدمات آزادکاری برای کتابداران در ایران است.

روش پژوهش: این پژوهش از نظر نتایج کاربردی و از لحاظ ماهیت کیفی است. پژوهش در دو مرحله انجام شد. در مرحله اول پس از مرور جامع متون، ابعاد و مولفه‌های آزادکاری شناسایی و استخراج گردید و برای مرحله دوم به کار گرفته شد. در مرحله دوم مصاحبه از ۱۵ نفر از صاحب‌نظران و خبرگان کتابداری در بحث کارآفرینی صورت گرفت. ابزار گردآوری راهنمای مصاحبه نیمه ساختاریافته بود. برای تحلیل داده‌ها ابتدا مصاحبه‌ها پیاده‌سازی شده سپس به روش تحلیل چارچوبی (بوم مدل کسب‌وکار استروالدِر) و با استفاده از نرم‌افزار «مکس کیودی‌ای» کدگذاری و تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: برای به دست آوردن مشاغل و خدمات با قابلیت آزادکاری در کسب‌وکار کتابداری ابتدا بر پایه بررسی جامع متون ۹۲ شغل شناسایی شد. در مصاحبه با خبرگان نیز ۹۱ شغل تعیین شد که در برخی موارد با مرور متون هم‌پوشانی داشتند. تولید محتوا بر اساس نظر خبرگان به عنوان خدمات آزادکاری برای کتابداران انتخاب شد. برای تعیین ابعاد و مولفه‌ها، ابتدا بر پایه بررسی جامع متون تعداد ۲۱ مولفه در ۶ بُعد برای کسب‌وکار خدمات آزادکاری شناسایی شد. سپس با مصاحبه از خبرگان، ۱۶ مولفه در ۵ بُعد برای کسب‌وکار خدمات آزادکاری تولید محتوا برای کتابداران تعیین شد. از طرف دیگر برای تکمیل مدل کسب‌وکار، اجزای نُه‌گانه بوم مدل کسب‌وکار در دسته‌بندی‌های مختلفی تبیین و انتخاب شدند.

نتیجه‌گیری: آزادکاری به عنوان فرصت شغلی منعطف و مناسبی برای شروع کسب درآمد توسط دانشجویان، دانش‌آموختگان و متخصصان کتابداری معرفی شد. تولید محتوا تنها یکی از خدمات مناسب برای آزادکاری در کتابداری است. کتابداران برای درک و اجرای صحیح کسب‌وکار خدمات آزادکاری نیازمند استفاده از مدل کسب‌وکاری کاربردی مانند بوم استروالدِر هستند که در این پژوهش اجزای نُه‌گانه آن بررسی و مشخص شدند. همچنین علاوه بر ارائه بوم مدل کسب‌وکار، ابعاد و مولفه‌هایی برای موفقیت بیشتر کتابداران در کسب‌وکار خدمات آزادکاری تولید محتوا تبیین شد.

کلید واژه‌ها: مدل کسب‌وکار، بوم مدل کسب‌وکار، آزادکاری، تولید محتوا، خدمات کتابداری، کتابداران